

Effectief werken met de Delftse Methode

door: Jan Erik Grezel in opdracht van Uitgeverij Boom, 2007

Voor wie is deze handleiding?

Wat moet u cursisten over de DM vertellen?

Hoe past de DM in uw cursusaanbod?

1 Wat is de DM?

2 Het materiaal

- Boeken
- Woordenlijsten
- Audio-cd's
- CD-rom
- Website

3 De didactiek

4 De lesvoorbereiding

- Voor de cursist
- Voor de docent

5 De lespraktijk

- Het begin van een les
- Het verloop
- De afsluiting
- Wat doe je wel en niet in de les
- Oefeningen buiten de les
- Toetsing

6 Het resultaat

- Praatvaardige cursisten en succesfactoren
- Probleemgevallen en oplossingen

Brandende vragen

Ondersteuning

- Lesbezoek Delft
- Website DM

Voor wie is deze handleiding?

De handleiding is bedoeld voor docenten die weinig weten over de werking van de Delftse Methode (DM). De nadruk ligt op de mogelijkheden die het materiaal biedt: voor conversatie, verdieping, grammaticale oefeningen, verschillende werkvormen. Ook is er aandacht voor succesfactoren en praktische problemen.

Wat moet u cursisten over de DM vertellen?

Met de Delftse Methode leer je snel en doeltreffend Nederlands. Hoe doe je dat? Je leert vooral de meest gebruikte woorden en handige zinnestelsels in een rijke context. Die kun je meteen in de praktijk gebruiken. Je kunt al na een paar lessen gesprekje voeren en goed antwoord geven op veel gestelde vragen. Een nieuwe taal leer je immers het beste door die taal zo veel mogelijk te gebruiken. Luisteren, lezen, spreken en schrijven gaan bij deze methode hand in hand. Het leren bestaat uit drie stappen: huiswerk maken, praten in de les en tot slot een toets doen. De kern is de praatles. Als huiswerk lees je teksten en luister je naar de teksten op audio-cd of via de cd-rom. Alle woorden en woordvormen zijn vertaald in je eigen taal. Daardoor begrijp je de betekenis van de zinnen. De teksten moet je goed leren en kennen. De teksten gaan altijd over onderwerpen waar je als buitenlander in Nederland direct mee te maken krijgt: wonen, werken, gezondheidszorg, boodschappen doen, onderwijs, vervoer, de gemeente, sport en ontspanning, media, het huishouden etc. Leer geen losse woorden, maar woorden in context. In de les praat je over de tekstonderwerpen onder leiding van de docent. Na de les maak je een luister- en schrijftoets over de teksten. Het Delfts materiaal (Nederlands) omvat de *Basis cursus* (voor lageropgeleiden), *Nederlands voor Buitenlanders* (het groene boek) en de *Tweede ronde*. Daarnaast zijn er oefenboeken. Die bieden veel extra materiaal: luisteroefeningen, grammaticale oefeningen, schrijfp opdrachten, conversatieoefeningen. Er is ook een aparte grammatica beschikbaar (zie www.nt2.nl). Studenten die de DM gebruiken, zijn meestal erg enthousiast; ze ervaren hoe snel ze de taal leren. Ze moeten er hard voor werken, maar bereiken wat ze willen: Nederlands spreken. Met de burens, in de winkel, op de werkvloer, bij de dokter, met Nederlandse familie. Bovendien leren ze door de teksten allerlei dingen over het leven in Nederland.

Hoe past de DM in uw cursusaanbod?

De DM leent zich uitstekend voor systematisch werken. De hoofdstukken ('lessen') worden in een vaste volgorde afgewerkt. Elke lesdag behandelt u een of twee hoofdstukken. U kunt vóór de cursus al een huiswerkrooster maken. Dat schept maximale duidelijkheid voor de cursist. Hoe snel u gaat, hangt af van de hoeveel tijd die cursisten beschikbaar hebben en van het aantal contacturen. Gemiddeld besteden we in Delft één praatles van een uur aan één 'hoofdstuk'.

Bij een intensieve cursus is er vrijwel elke dag les; idealiter een ochtendles van minimaal één uur en een middagles, zodat cursisten tussendoor ook opdrachten kunnen uitvoeren. Bij een extensieve cursus is er meestal twee keer per week les, één of twee uur.

In één contactuur kunt u als gezegd één hoofdstuk behandelen bij een goed draaiende groep. Bij sommige instellingen smeert men een hoofdstuk uit over twee lessen, omdat docenten de teksten wat uitvoeriger behandelen en herhalen; bovendien gebruiken ze additioneel materiaal (zoals het oefenboek).

In Delft wordt *Nederlands voor buitenlanders* in 5 weken doorgewerkt in de intensieve cursus (20 lesdagen). Dat is erg snel. In een extensieve cursus (op veel instellingen avondlessen) ligt het tempo lager. Per avond één of twee hoofdstukken is daarbij het maximum. Bij twee bijeenkomsten per week werkt u dan het boek in vijftien tot twintig weken door.

Het komt voor dat u het tempo moet aanpassen (zie 'Brandende vragen'). Niettemin raden we docenten aan toch een enigszins straf programma aan te houden. Cursisten zijn u daar achteraf vaak dankbaar voor omdat ze dan in vrij korte tijd heel veel geleerd hebben.

Herhaling is wel noodzaak. Bouw dat element ook in in uw lessen (zie bij 'Wat doe je wel en niet in de les' bij 5 De Lespraktijk).

1 Wat is de DM?

Ruim 25 jaar geleden is er aan de Technische Universiteit Delft een methode ontwikkeld om Nederlands te leren: de Delftse Methode (DM). Daarmee konden buitenlandse studenten snel een goed taalniveau bereiken. Dat was nodig om de colleges in het Nederlands te volgen. Ook konden ze dankzij de methode het Nederlands gebruiken in het dagelijks leven tijdens hun verblijf in ons land. Verder leerden ze door de DM veel over de Nederlandse samenleving. Inmiddels is de DM uitgegroeid tot een veel gebruikt leermiddel. In binnen- en buitenland leren velen het Nederlands met het Delfts materiaal.

De DM is gebaseerd op een paar principes. Die waarborgen het doelmatig leren van een nieuwe taal.

- leer de meest frequente woorden;
- leer woorden in een zinvolle context;
- leer de regels van de taal door goed naar de voorbeelden in de grammatica te kijken;
- leer de taal niet alleen door teksten te *lezen*, maar ook door veel te *luisteren*;
- leer volgens een vast plan: teksten lezen, luisteren, over teksten praten, toets afleggen.

In de leerboeken zijn deze principes op een uitgekende manier toegepast. De meest frequente woorden van het Nederlands zijn verwerkt in de teksten. Die woorden komen voortdurend terug. Daardoor onthouden cursisten de woorden beter.

Een hulpmiddel bij het begrijpen van de teksten is de eigen taal van de cursisten. Alle nieuwe woorden en woordvormen zijn vertaald. Zo kunnen cursisten de betekenis van woorden en zinnen goed begrijpen. Het is niet de bedoeling dat zij losse woorden leren uit woordenlijsten.

De grammatica van het Nederlands wordt compact aangeboden, direct aan het begin van het boek. De grammatica dient als naslagwerk. Cursisten zoeken na wat de regels zijn als ze in de teksten tegen (grammaticale) problemen aanlopen.

De teksten uit het Groene Boek staan ook op de audio-cd's. In plaats van het leren met boek en audio-cd kunnen studenten de cd-rom gebruiken: tekst, geluid, vertaling, oefeningen – alles in één. Cursisten moeten de teksten veel en langdurig beluisteren. Dan leren ze de uitspraak en de intonatie. Maar ook leren zij de woorden en de zinnen te herkennen. Wij raden studenten aan veel te luisteren. Eerst met het boek. Daarna zonder in het boek mee te lezen. Dan leren zij de klankcombinaties te koppelen aan betekenis.

De DM werkt volgens een bepaald stramien. Lessen (hoofdstukken) zijn identiek opgebouwd. Cursisten weten daardoor goed wat zij moeten doen. De leertaak is helder. Toetsing gebeurt dagelijks.

2 Het materiaal

Het materiaal van de DM bestaat uit **boeken, woordenlijsten, cd's / cd-rom** en een **website**.

De boeken hebben een vaste opbouw. Voorin staat een beknopte grammatica. Deze dient als naslag.

Dan volgen de 'lessen'. Elke les bestaat uit:

- een tekst met veel informatie over het leven in Nederland (inburgeringsthema's)
- woordenlijsten met vertalingen van alle nieuwe woorden en woordvormen (in o.a. het Engels, Arabisch, Turks, Chinees, Spaans, Frans)
- een gaten tekst waarmee de cursist kan controleren of hij de tekst goed kent
- inhoudelijke vragen over de tekst
- een blokje grammatica
- grammaticale en vocabulaire-oefeningen.

Boeken

Er is een algemeen beginnersboek: **Nederlands voor buitenlanders**, ook wel het Groene Boek genoemd [afbeelding]. Daarin leren cursisten o.a. de 1200 meest frequente woorden van het Nederlands. Het CEF-eindniveau is A2.

De **Tweede ronde** sluit aan op het Groene Boek. De woordenschat wordt uitgebreid tot ca. 3000 woorden. Het CEF-eindniveau is B1.

Zowel in het Groene Boek als in de Tweede Ronde krijgen cursisten veel informatie over het leven in Nederland.

De **Basiscursus** (1 en 2) is gemaakt voor *lageropgeleiden*. De 1500 belangrijkste woorden en woordvormen van het Nederlands worden geleerd. Eindniveau is A1, respectievelijk A2.

Bij alle vier boeken zijn **oefenboeken** gemaakt. Deze bieden uitgebreide oefeningen. Daarmee kan de cursist zijn grammatica, luistervaardigheid, conversatievaardigheid en woordenschat verbeteren.

Woordenlijsten

Alle woorden en woordvormen uit de teksten zijn vertaald, voor het Groene Boek in meer dan twintig talen. In het boek staan de meest gebruikte talen, zoals Engels en Frans. Voor veel talen is er een aparte woordenlijst.

De woordenlijsten zijn een hulpmiddel. Dankzij de vertalingen begrijpt een cursist wat een Nederlandse zin betekent. De lijsten zijn niet bedoeld als leermiddel. De betekenis van de woorden moet de cursist leren in de context van de teksten.

Audio-cd's

Alle basisteksten zijn te beluisteren via een audio-cd met alle gebruikelijke functies. De teksten worden op vrijwel normale spreeknelheid gesproken of gelezen. Ook bij het Oefenboek is een audio-cd.

CD-rom

De cd-rom bevat al het materiaal van het tekstboek (het Groene Boek): teksten met geluid en veel extra's, zoals luistertesten, oefeningen met feedback op fouten, opname- en afspeelfaciliteit om de eigen uitspraak en intonatie te oefenen.

www.delftsemethode.nl

De website www.delftsemethode.nl biedt alle mogelijke informatie over cursussen, materiaal, didaktiek – maar bijvoorbeeld ook een studiehulp. Een cursist kan hulp opvragen bij de te leren teksten. Zie voor meer materiaal: www.nt2.nl

3 De didactiek

Een nieuwe taal leren is *niet moeilijk*. Dat is een uitgangspunt van de DM. Wel kost het (veel) tijd en energie. Niet alle cursisten beseffen dat. Ze beginnen enthousiast aan de cursus. Bij sommigen hapert het leerproces als blijkt dat ze er ook veel voor moeten doen. Daarom is het belangrijk vóór de cursus studenten ervan te doordringen dat het leren tijd vergt. Maar benadruk daarbij de beloning: de nieuwe taal al snel kunnen gebruiken, in het leven van alledag.

De Delftse didactiek heeft als kenmerken:

- de teksten staan centraal;
- woorden worden in context geleerd; in de teksten zijn de meest frequente woorden van het Nederlands verwerkt; de woorden komen meerdere keren in verschillende contexten voor;
- grammaticale kennis wordt impliciet geleerd; de belangrijkste vormen (bijvoorbeeld *ga, gaat, gaan, ging(en), gegaan*) komen voor in de teksten die cursisten leren;
- cursisten maken gebruik van de woordkennis van hun eigen taal of een andere taal (bijvoorbeeld Engels of Frans) door middel van vertaalde woordenlijsten;
- voor in het boek staat een beknopte grammatica; daarin maken voorbeelden de regels van het Nederlands duidelijk; de grammatica is vooral bedoeld als naslagwerk; ingewikkelde grammaticale termen worden vermeden; rijtjes worden alleen gegeven voor de belangrijkste vormen (zoals de vervoeging van *hebben* en *zijn*).

Verder is het volgende karakteristiek voor de Delftse taallessen:

- de taak voor de cursist is duidelijk: die bestaat voornamelijk uit het leren van de teksten;
- een cursus kent een strakke opbouw: les 10 kun je pas doen als je de lessen 1 tot en met 9 met succes hebt geleerd;
- een les bestaat hoofdzakelijk uit het praten over (het onderwerp van) de teksten;
- teksten hebben reële onderwerpen; conversatie in de les is meestal authentiek (niet praten om het praten, maar het uitwisselen van informatie, het geven van je mening etc.);
- de docent speelt de rol van regisseur van gesprekken en is vraagbaak;
- er is dagelijks controle op de leertaak door overhoorprogramma's;
- de multimediale leermiddelen (met name de cd-rom) verschaffen materiaal voor alle vaardigheden (luisteren, lezen, 'vertalen', uitspreken, schrijven, grammaticale oefeningen); daardoor is de DM ook zeer geschikt voor *zelfstudie*.

Hoe de Delftse didactiek in de praktijk *werkt*, staat beschreven in de volgende paragrafen over de lesvoorbereiding, de praatles en de toetsing (paragraaf 4 en 5).

4 Lesvoorbereiding

Voorwaarde voor een geslaagde les is kennis van de teksten. Dat geldt voor *de cursist* maar ook voor *de docent*.

De cursist bereidt zich voor door de tekst goed te leren. Maar wat is 'een tekst leren'? De docent moet dat de cursisten duidelijk maken aan het begin van een cursus.

Een tekst leer je door de tekst eerst goed te lezen en te beluisteren. Van alle woorden en woordvormen die je niet kent, bekijk je de vertaling in de woordenlijst. Zo 'ontdek' je de betekenis van de zinnen van de tekst. Als je de tekst helemaal begrijpt en meerdere malen hebt beluisterd, luister je nog eens maar dan zonder boek. Begrijp je de tekst dan nog steeds, dan 'ken' je de tekst voldoende. Het luisteren zonder mee te lezen herhaal je voortdurend, met tussenpozen.

Ter controle doe je vervolgens de gatentekst in het boek. Daarna doe je de luistertest via de cd-rom. Bij deze vorm van zelfcontrole doe je eenzelfde type test als de dagelijkse luistertoets onder supervisie van de docent [zie Toetsing]. Vervolgens bereid je je voor op vragen die de docent en medecursisten kunnen stellen. Neem bijvoorbeeld de tekst 'Familie'. Een vraag die in de tekst staat, is: *Kom jij uit een groot gezin? Zo'n vraag moet je naar waarheid kunnen beantwoorden*. De vragen in het tekstboek en in het Oefenboek (oefenvorm B) helpen je om zelf vragen te bedenken.

De invuloefeningen in het boek of op de cd-rom en de oefeningen in het Oefenboek (met name C en D) vormen dan het sluitstuk van de voorbereiding.

Het is lastig te zeggen hoeveel tijd de voorbereiding precies kost. Dat hangt namelijk af van achtergrondfactoren als eerste-taal, kennis van andere Germaanse talen, ervaring met het leren van een tweede taal etc. Een voorbereidingstijd van 3 uur per tekst lijkt een redelijk gemiddelde.

De docent is begeleider van het leerproces. Hij adviseert de cursisten over de manier waarop de les moet worden voorbereid. Meestal volstaat het wijzen op bovenstaande volgorde bij de voorbereiding. De docent biedt uiteraard een stimulerende leeromgeving, daagt uit en geeft feedback.

De docent heeft ook een specifieke voorbereidingstaak. Los van het maken van een lesplan met voldoende variatie, moet hij vooral:

- de tekst heel goed kennen;
- weten welke woorden *tot en met deze tekst* bekend zouden moeten zijn;
- verschillende soorten vragen over de tekst paraat hebben;
- voorzien welke zinnen problemen zouden kunnen geven;
- diverse werkvormen voor het verwerken van de teksten kunnen toepassen.

Als voorbeeld weer de tekst over familie. Daarover zijn talloze vragen te stellen: *Kom jij uit een groot gezin? Hoeveel broers en zusters heb je? Zijn zij getrouwd? Hebben ze kinderen? Waar wonen zij?* De docent moet zich wel houden aan het woordmateriaal dat tot dan toe is aangeboden [zie voor het verloop van de gesprekken in de les verder bij 5 De praktijk].

Een ervaren docent heeft voldoende vragen paraat. Wie voor het eerst met de DM werkt, moet aan dit onderdeel voldoende voorbereidingstijd besteden. Bedenk zoveel mogelijk vragen. Eerst vragen die direct bij de tekst blijven. Van daaruit vragen die daarop variëren. Schrijf de vragen op. Verplaats je in de cursisten. Wat zouden ze van elkaar willen weten?

Tot slot: Een goede voorbereiding is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Het is storend voor medecursisten als iemand niet kan deelnemen aan de groepsgesprekken door onvoldoende voorbereiding. Daar mag je als docent de cursisten op wijzen.

5 De lespraktijk

Een groot deel van een les volgens de DM wordt besteed aan praten, met en door de cursisten. Hoe gaat dat in de praktijk?

In de beginlessen zal je als docent zoveel mogelijk bij de teksten in het boek moeten blijven. Cursisten kennen dan immers nog maar weinig woorden. Naarmate er meer teksten zijn behandeld, is het gemakkelijker om te variëren. Daarbij worden op een natuurlijke manier de oude, bekend veronderstelde woorden herhaald.

Het begin

Sommige docenten beginnen het liefst met een korte controle op de leertaak. Anderen beginnen direct met vragen over de onderwerpen uit de geleerde tekst. Na de behandeling van de eerste tien of vijftien teksten uit het boek is het heel goed mogelijk om als opening van de les iets uit de actualiteit te nemen. Of bijvoorbeeld het weer. Of de afwezigheid van een cursist bij de vorige les: *Maria, ik heb je vorige keer gemist. Je was niet aanwezig? Waar was je?* (variatie op les 13).

De controle vooraf verloopt meestal via de gatentekst. Enkele studenten moeten de gatentekst al lezend invullen. Zonder te haperen en uiteraard zonder te spieken. Let goed op dat degenen die niet de beurt hebben, ondertussen niet in de tekst zitten te kijken.

Soms blijkt uit deze controle dat een aantal cursisten de tekst niet voldoende beheerst. Maak duidelijk dat het beter moet. Zeg er in de volgende les op terug te komen door hun opnieuw te 'overhoren'. Wie de tekst echt helemaal niet kent en erkent de tekst ook niet geleerd te hebben, hoort niet in de praatles thuis.

Na deze controle begint het gesprek over de tekst. Bij de behandeling van de eerste lessen is het zoals gezegd belangrijk zo dicht mogelijk bij de tekst in het boek te blijven. Les 2 bijvoorbeeld biedt de mogelijkheid om te vragen:

Hoe heet jij? Uit welk land kom jij? En zij? De docent wijst op een cursiste. Wat is haar naam? Wat is haar achternaam en wat is haar voornaam? Woont zij alleen? Of misschien bij familie? Is zij getrouwd, heeft zij kinderen? Hoe heet haar man?

Het verloop

Als deze en andere vragen onder leiding van de docent gesteld zijn en (deels) beantwoord, kunnen cursisten de vragen aan elkaar stellen. Dat hoeft niet lang te duren, drie minuten is vaak al voldoende. Het gaat in het begin om de succesbeleving: Hé, het is na een paar lessen al mogelijk wat te praten, een paar zinvolle vragen te stellen en te beantwoorden.

In een later stadium is deze werkvorm vaak toe te passen. Zorg ervoor dat studenten niet steeds dezelfde gesprekspartner hebben. Voorop staat dat bij zulke tweegesprekken (of gesprekken met drie of vier studenten) wetenswaardige informatie wordt uitgewisseld. In de opdracht zegt de docent duidelijk dat een student nieuwe informatie van een medecursist moet krijgen. Die gegevens moet hij kunnen navertellen in de groep.

Variëren op de letterlijke vragen in de tekst is al snel goed te doen en ook noodzakelijk (zie bijvoorbeeld de B-oefeningen uit het Oefenboek). De mogelijkheden zijn uiteraard groter naarmate de cursisten een grotere woordenschat hebben. Als voorbeeld weer tekst 18, Familie. De eerste vraag uit de tekst luidt: *Kom jij uit een groot gezin?* Het is logisch die vraag aan het begin te stellen. Het vervolg kan zijn: *Kom jij uit een groot of een klein gezin? Hoeveel broers en zusters heb je? Leven die allemaal nog?* En vervolgens vraagt de docent dat aan een student over een medestudent. De volgende stap is dat studenten dat aan elkaar gaan vragen.

Van belang is dat de docent vooral de **nieuwe** woorden verwerkt in de vragen. Zo kun je bij deze les doorvragen: *En de rest? Wie van jullie heeft geen broers en zusters?* Als iemand zich op die vraag meldt, kan volgen: *Heb je geen broers en zusters? Hoe is dat? Krijg je dan veel aandacht van je ouders?* Het woord *aandacht* hebben ze immers in les 12 al gehad.

Probeer het (groeps)gesprek ook regelmatig te doen zonder open boeken op de tafels. Cursisten hebben dan veel meer aandacht voor elkaar en kijken elkaar aan. Bovendien komen ze 'los' van de letterlijke tekst in het boek. In het dagelijks leven moeten ze ook kunnen praten en luisteren zonder steun van het boek. Besteed ook aandacht aan het maken van gebaren bij bepaalde woorden (denk aan de gebaren die je maakt bij *lekker, groot, zwijgt, luisteren*).

Een andere werkvorm is de korte monoloog waarop cursisten reageren. Iemand vertelt bijvoorbeeld zo veel mogelijk over de bus en de trein in haar eigen land. Anderen mogen 'inbreken' met vragen: *Kun je in jouw land ook een treinkaartje kopen bij de automaat? Hoe werkt dat? Is er korting mogelijk? Rijden de bussen en de treinen op tijd? Wat gaat sneller: met de trein of met de auto?*

Praten over de onderwerpen uit de tekst (met gebruikmaking van de woorden en zinnen) kan op allerlei andere manieren. Over de voor- en nadelen van de bus (trein, tram), de auto en de fiets bijvoorbeeld. Dat kan al na negen lessen! Zet een schema op het bord:

	voordelen	nadelen
de auto	1. 2.	1. 2.
de fiets	1. 2.	1. 2.
de bus, de trein, de tram	1. 2.	1. 2.

Laat de cursisten in groepjes van drie *praten* over het invullen van dit schema. Loop als docent rond. Ze zullen zeker een aantal woorden willen vragen die ze nog niet gehad hebben (*parkeren, verzekering, gezond* etc.). Die woorden kun je rustig geven.

Ter afwisseling gebruik je de conversatie-oefeningen uit het Oefenboek. De B-oefeningen kunnen de studenten met z'n tweeën doen (zie handleiding voorin dat boek), ook de D-oefeningen zijn zeer geschikt als gespreksoefening. De D-oefeningen staan in hun geheel op de audio-cd zodat studenten altijd (kunnen) weten wat ze in de gesprekken moeten 'invullen'.

Ook woordspelletjes zijn al na een paar lessen te spelen. Als variant op 'Ik ga op vakantie en neem mee...' kun je bijvoorbeeld bij les 7 spelen: *Ik ga boodschappen doen bij Albert Heijn want ik heb ... nodig.*

De afsluiting

Op deze manier is er gemakkelijk een groot deel van een praatles (van een uur) te vullen met één tekst. Aan het eind van de les kun je de belangrijkste vragen en antwoorden herhalen. Betrek daarbij vooral de cursisten die wat moeite hebben met de tekst.

Daarna neem je nog eens de hele tekst snel door en vestig je de aandacht op mogelijke problemen. Geef de gelegenheid om vragen te stellen.

Een afronding waarbij je nog eens duidelijk herhaalt wat ze geleerd hebben en wat het huiswerk voor de volgende les is, is altijd prettig voor de cursisten.

Wat doe je wel en niet in een les

De lessen besteed je aan praten en naar elkaar luisteren. Schrijfoopdrachten, dictees en grammaticale invuloefeningen horen eigenlijk niet thuis in een praatles. Natuurlijk kun je – als afwisseling – wel eens een korte schrijfoopdracht geven, vaak gecombineerd met een spreekopdracht (zoals het voorbeeld hierboven). Maar als stelregel geldt: praat in de les zo veel mogelijk; laat studenten geen dingen doen die ze buiten de les ook heel goed zelfstandig kunnen doen.

Het belang van herhaling is groot. In de les kunt op twee manieren aandacht aan het herhalen besteden. U kunt in het huiswerkrooster op de eerste dag na het weekend een herhaaltoets opnemen (zie verderop *Toetsing*). In de praatles is het heel goed mogelijk voortdurend oude onderwerpen even op te pakken, bijvoorbeeld aan het begin van de les: "Ben je vroeg opgestaan?" "Hoe laat ben je van huis vertrokken?" "Was de trein niet op tijd?" "Wat heb je in het weekend gedaan?" "Wat gaan jullie komend weekend doen?" "O, ben je gisteren met je dochtertje bij de dokter geweest? Vertel eens, heb je Nederlands met de dokter gepraat?" etc.

En wat te doen met grammatica? In de DM is grammatica, anders dan vaak gedacht, ook heel belangrijk. Maar er worden geen expliciete grammaticaoefeningen gedaan, los van de context van de tekst. In de les wordt wel degelijk aandacht aan grammatica besteed en wel op twee manieren:

- cursisten hebben altijd wel wat te vragen over de teksten (het is een slecht teken als dat niet het geval is); vaak zijn dat vragen over de betekenis en het woordgebruik; soms zijn het puur grammaticale vragen. Die moet je als docent duidelijk beantwoorden *als dat zinvol is en geen omstandige uitleg vergt*. Een vraag als 'Waarom zeg je *welke stad* met een -e maar *welk dorp* zonder -e?' is snel en simpel te beantwoorden. Een vraag als 'Wat is het verschil tussen *Waar was je?* en *Waar ben je geweest?*' is niet eenvoudig te beantwoorden. Menig docent zal verzanden in een te abstracte uitleg. Voor een beginnerscursus is zo'n uitleg onzinnig. In zo'n geval is het beter pragmatisch te zijn en te antwoorden: 'Dat verschil is nogal subtiel. Het komt later wel' of 'Dat leer je wel door allerlei voorbeelden in de teksten'.

Besef dat je met je een taalkundige uitleg – hoe graag je dat als docent ook doet – over de hoofden heen praat. Iedereen lijkt geïnteresseerd en zit driftig te pennen, maar slechts een enkeling zal het begrijpen. Bovendien is het in dit stadium niet zo belangrijk.

- docenten moeten problemen in de tekst signaleren, ook die moeilijkheden waar studenten overheen lezen. In tekst 18 bijvoorbeeld: *Mijn vader had een klein bedrijf waar ze kleding maken*. Niet iedereen begrijpt dat dit 'ze' naar andere mensen verwijst dan het 'ze' uit de vorige zin (waar het om 'de ouders' gaat). Stel daar een vraag over aan het eind van de les.

In tekst 10 staat *In juni, juli en augustus is het zomer*. Wees erop voorbereid dat 'het zomer' vragen op kan roepen als: 'Je zegt toch **de** zomer?' Ook dit probleem kun je door de studenten zelf laten oplossen. Lukt dat niet, dan is een korte uitleg over de structuur van de zin op zijn plaats. Zet bijvoorbeeld de zinnetjes 'Het is in juni ... zomer' en 'In juni is ... het zomer' op het bord onder elkaar met wat pijlen tussen de overeenkomstige zinsdelen en een verdere uitleg is meestal niet nodig (zie ook 'Veelgestelde vragen in de NT2-les' van Alied Blom en Conny Westdijk).

Toch zal in de praktijk blijken dat de meeste problemen van studenten met de teksten op begripsniveau liggen, ook al noemen zij dat vaak 'grammatica'. De docent moet eventuele semantische moeilijkheden in een tekst onderkennen. 'De tijd zal het leren' (een zinnetje uit een vorige editie) is voor sommige studenten onbegrijpelijk, omdat ze het woord leren alleen maar kennen in de betekenis van 'to learn' en niet in de betekenis van 'to teach' en het Engelse 'Time will tell' niet in verband brengen met dit zinnetje.

Oefeningen buiten de les

Praatoefeningen kunnen cursisten veelal ook buiten de les doen, in de pauze, of tussen twee lessen in. Geef je twee lessen aan dezelfde groep op één dag met een pauze ertussen, dan kun je prima allerlei conversatieopdrachten geven. Dat schept ook banden in de groep.

Het Delftse materiaal biedt verder veel mogelijkheden om het Nederlands individueel en zelfstandig te oefenen buiten de lessen. Allereerst zijn er de oefeningen bij de teksten in het tekstboek. Daarnaast is er het Oefenboek. Met de cd-rom kan vooral de luistervaardigheid heel goed getraind worden. Wie behoefte heeft aan meer grammaticaoefeningen kan terecht bij andere uitgaven van Boom (zie www.nt2.nl): *Grammatica is niet moeilijk* en *Klare taal*).

Toetsing

Een cursist kan zich vóór de praatles zelf 'overhoren'. Dat gebeurt met de gatentekst in het boek en met de luistertest op de cd-rom. De toetsing tijdens de lessen vindt in Delft plaats na de eigenlijke praatles maar wel in hetzelfde lokaal, onder toezicht van de docent. Die kan op dat moment individuele hulp verlenen.

Al vijftien jaar bestaat de dagelijkse toets in Delft uit een luisterprogramma (dat werkt op een lokaal netwerk). De netwerkversie van dit programma kunt u bij de uitgever bestellen. Bij deze toets wordt een willekeurig deel van de (geleerde) tekst beluisterd door de student, uiteraard zonder boek. De cursist moet de gehoorde tekst intypen. Het programma geeft feedback in de vorm van foutmeldingen. De docent kan o.a. een minimumpercentage 'goed weergegeven woorden' instellen. Bij een onvoldoende moet de student de tekst opnieuw leren (en beluisteren). Hij krijgt dezelfde dag nog een herkansing.

Deze manier van toetsing is zeer effectief gebleken. Het dient als controle op de leertaak: het lezen en vooral het beluisteren van de teksten. Wie dat goed gedaan heeft, zal weinig problemen hebben met deze dagelijkse toets.

Regelmatig zou u een herhaaltoets moeten afnemen, bijvoorbeeld op de maandag. Het is goed de toets in het huiswerkrooster op te nemen. Laat de cursisten de behandelde teksten van de afgelopen week herhalen. Deze papier-en-pentest bestaat uit een snel in te vullen gatentekst. Reserveer daar ongeveer tien minuten voor. Laat de test tijdens het computerpracticum doen. Tijdens het practicum kunt u de test vlug nakijken. Er is een eenvoudig te bedienen computerprogramma beschikbaar waarmee u telkens unieke testen maakt.

Aan het eind van de cursus wordt een gatentest (met minimaal 100 items) afgenomen. Deze is vergelijkbaar met de gatentekst in elk hoofdstuk. Ook deze test kunt u in een handomdraai met het programma maken.

Succesfactoren

De DM staat bekend als een succesvolle methode om Nederlands te leren. Vooral de praatvaardigheid en de uitgebreide woordenschat van cursisten die de DM hebben gedaan, is opvallend. Dat is niet verwonderlijk als men beseft dat het spreken de kern is van lessen met de DM en dat in de teksten de meest frequente woorden van het Nederlands in meerdere contexten voorkomen. Wel is een voorwaarde dat de cursisten zich in de teksten verdiepen en (veel) tijd besteden aan de voorbereiding van de lessen. Ook presentie op de lessen en het actief meedoen is uiteraard een belangrijke factor.

Cursisten blijken veel plezier te beleven aan het leren van het Nederlands als zij al snel in staat zijn om buiten de les het Nederlands te gebruiken. De onderwerpen die in de teksten behandeld worden, lenen zich ook gemakkelijk voor ongedwongen conversatie. Wie voor het eerst naar een Nederlands feestje gaat, staat niet met de mond vol tanden als hij bijvoorbeeld de eerste helft van het Groene Boek heeft gedaan. In een van de lessen staat wat er op een gemiddeld Nederlands feestje gebeurt en welke gespreksonderwerpen gebruikelijk zijn.

In het verleden is veel geschreven over de successen van de DM. Zie voor publicaties de Delftse website: www.delftsemethode.nl.

Probleemgevallen

Maar niet altijd gaat een les van een leien dakje. Ook in Delftse groepen zijn er soms 'probleemgevallen': studenten die achterraken. Als docent moet je eerst nagaan wat het probleem precies is en wat de oorzaak kan zijn.

Een veel gehoorde klacht van cursisten die achterraken, is: ik kan al die woorden niet onthouden. En het gaat zo snel. Je vraagt dan eerst hoe een cursist precies leert. Dat wijkt vaak af van wat wij adviseren [zie paragraaf 3, de lesvoorbereiding]. Daarnaast vraag je ook naar de omstandigheden. Hoeveel tijd besteedt de student aan een tekst, hoeveel tijd heeft hij beschikbaar? Regelmatig blijkt dan dat de cursist "er nogal wat naast heeft": een baantje, de zorg voor een gezin. Dat moet natuurlijk te combineren zijn met een cursus Nederlands, maar houd in de gaten hoeveel uren voorbereidingstijd er voor een les staat. Een intensieve cursus volgens de DM is niet goed te doen naast een volle baan.

Het komt ook voor dat iemand je bezweert de hele avond te hebben 'geleerd' en toch blijkt in de les dat die student de meest eenvoudige vragen niet kan beantwoorden. Zo iemand is dan vaak geblokkeerd bij het lezen c.q. 'leren' van de tekst. Hij hangt wel de hele avond boven het boek, maar is niet actief bezig om zich de tekst eigen te maken. Wat helpt is om een paar fragmenten samen voor te bereiden. Als voorbeeld de les over 'Op kamers'. Die begint met *Hoe wonen jullie eigenlijk? Hebben jullie een eigen huis of huren jullie een woning?* Je controleert of de cursist de betekenis van die

zinnen begrijpt. Daarna stel je hem vragen: *Hoe woon jij? Huur je een huis? Hoeveel huur betaal je?* Meestal breekt door zo'n individuele behandeling het licht door en voelt een student zich gesteund.

Een ander probleem bij praatlessen zijn de veelpraters tegenover de zwijgers. Ook in het leven van alledag zijn er mensen die graag praten en lieden die niet zoveel zeggen. Maar in een praatles moet iedereen toch ongeveer evenveel aan bod komen. Het is de taak van de docent om de veelpraters wat af te remmen en de zwijgers tot praten te stimuleren. Dat laatste lukt meestal goed door zoveel mogelijk tweegesprekjes te laten doen. Notoire zwijgers komen in die situatie vaak wel los. Daarna zijn ze in de groep ook wat minder beschroomd.

Brandende vragen

- Bij de behandeling van de les over de familie komen nogal eens de mannen en vrouwen van broers en zusters op de proppen. Kan ik dan als extra woordmateriaal het woord 'zwager' en 'schoonzus' aanbieden?

Natuurlijk kan dat. In elke les wil je als docent iets extra's geven. Maar het is niet de bedoeling om een uur lang allerlei extra woorden te geven waarbij de context ontbreekt. In zo'n les over de familie is het ook in Delft heel gebruikelijk om de woorden 'neef', 'nicht', 'opa', 'oma', 'zwager', 'schoonmoeder' etc. te geven. Denk er wel aan om die woorden meteen in de conversatie te gebruiken en betrek daarbij de cursisten die niets gevraagd hebben: "Waar woont jouw schoonfamilie?" En als het over de bus en de trein gaat, ligt het voor de hand een begrip als 'openbaar vervoer (ov)' te geven en dat vervolgens in de gesprekken te gebruiken.

- Een collega van mij gaat in de eerste helft van de les de tekst voorlezen, de cursisten moeten haar dan nazeggen. Zo kan ze de uitspraak controleren, zegt ze. Maar dat is toch niet de bedoeling bij de Delftse Methode?

Dat is zonde van de lestijd. Het nazeggen behoort tot de voorbereiding vóór de les. Uitspraak is te controleren bij de normale conversatie. Het nadeel van correctie is dat het een spontaan gesprek onderbreekt. Laten voorlezen is een mogelijkheid. Maar kies dan voor het voorlezen van de gaten tekst of van een schrijfofdracht (zie o.a. het Oefenboek).

Wat bij voorlezen vaak heel duidelijk blijkt, is de neiging tot spellinguitspraak (bijvoorbeeld de 'd' van goed wordt als stemhebbende d uitgesproken). Dat kun je bij het voorlezen corrigeren. Verder kun je bij het voorlezen de intonatie verbeteren.

Mijn lessen verlopen vlot, we lachen veel en er wordt goed gewerkt. Maar er zijn twee cursisten die duidelijk achterblijven en niet goed mee kunnen doen. Wat moet ik daar als docent aan doen?

Zoals in paragraaf 6 besproken is, blijkt vaak dat er bij de achterblijvers andere problemen op de achtergrond spelen: weinig tijd, zorgen over familie of gezondheid, moeite met het aarden in Nederland etc. Het gevolg is meestal concentratieverlies waardoor het leerproces stagneert. Ook kunnen er deficiënties in de vooropleiding zijn die de leerproblemen veroorzaken. Dit zijn problemen die taaldocenten niet kunnen oplossen. Maak duidelijk dat jij als docent alleen (begrips)problemen die de studenten hebben, kan helpen oplossen.

Niettemin komt het voor dat studenten ondanks een grote inzet en ijver niet mee kunnen komen. Voor sommigen is het tempo of het niveau te hoog. Grijp tijdig in door zo'n cursist naar een andere cursus te verwijzen. Bij randgevallen wil wat extra steun (bijvoorbeeld tijdens de dagelijkse toetsing) wel helpen of een nauwe samenwerking met een goed meedraaiende groepsgenoot.

Ik werk al enige tijd met de DM en elke keer stuit ik weer op les 5. Een vervelende les die ik het liefst oversla. Maar dat mag toch eigenlijk niet?

U hebt gelijk, les 5 zal er in een nieuwe editie heel anders uitzien. Maar u moet in verband met het aangeboden woordmateriaal de les wel behandelen. Zeg rustig tegen de studenten dat u het een vervelende les vindt en er zo snel mogelijk doorheen wilt – laten ze de les daarom goed leren. Denk overigens aan alternatieven bij de behandeling. Laat een eenvoudige handleiding maken voor iets anders (het gebruik van de cd-rom, het koffiezetapparaat op de gang).

Een Chinese cursiste van mij kent de teksten bijna uit haar hoofd. Maar ik krijg het gevoel dat ze de teksten niet goed begrijpt en met de conversatie kan ze niet echt meedoen. Wat moet ik doen?

Neem haar apart. Bespreek een stukje tekst met haar, bijvoorbeeld over 'Boodschappen doen' (tekst 7). Laat haar het boek sluiten. Stel dan de meest eenvoudige vragen: 'Waar doe jij boodschappen?', 'Doe je elke dag boodschappen?', 'Maak je een lijstje?'. Dit zal een opstapje zijn naar het beantwoorden van zulke vragen in de groep. Het is van belang tegenover mensen met een ver van het Nederlands verwijderde taal heel duidelijk te articuleren.

In het algemeen geldt dat bij probleemgevallen een individuele benadering vruchten afwerpt.

Moet je als docent het 'uit het hoofd leren' afraden?

Kleine stukjes tekst uit het hoofd kennen is niet verkeerd. Ook kleine kinderen kennen frasen uit hun hoofd, vaak zonder te weten wat die precies betekenen. Wel weten zij heel goed wanneer en met welk doel ze die frasen moeten gebruiken. Voor NT2-leerders zijn zinnnetjes als 'Mag ik u even wat vragen?' of 'Daar ben ik het helemaal mee eens' handige frasen die ze goed kunnen 'gebruiken' zonder de grammaticale structuur te kennen.

Maar het is niet de bedoeling dat cursisten hele stukken tekst uit het hoofd kennen om die bijvoorbeeld bij de luistertoets te reproduceren terwijl zij niet begrijpen wat ze gehoord hebben. Als u als docent licht varieert op de tekst uit het boek zult u ook snel merken wie bij het leren vooral vertrouwd op 'uit het hoofd leren'.

Cursisten moeten leren enigszins creatief met teksten om te gaan. Sommige zinnnetjes uit het boek genereren gemakkelijk varianten. 'Dat verschilt van dag tot dag' wordt in een praatles bijvoorbeeld 'Dat verschilt van persoon tot persoon' etc.

Ik laat regelmatig tweegesprekjes in de groep doen, maar niet iedereen is daar van gecharmeerd. Sommigen vinden dat ze geen Nederlands van elkaar leren maar alleen maar van mij. Hoe los ik dit op?

Tweegesprekjes zijn vooral bedoeld om mensen te laten praten en de spreektijd per persoon uit te breiden. Maar ze moeten elkaar ook kunnen verstaan. Anderzijds hebben de studenten wel een punt.

Bij grote niveauverschillen in een groep is het raadzaam de cursisten die ongeveer op hetzelfde niveau zitten, ook zoveel mogelijk te laten samenwerken. Soms willen de goede studenten ook met alle plezier de achterblijvers helpen.

Wat wel eens voor (terechte) ergernis zorgt, is dat een cursist moet samenwerken met iemand die de tekst niet (goed) geleerd heeft. Als de conversatie daardoor niet vlot, is het zaak dat de docent de cursist aanspreekt op zijn verantwoordelijkheid.

Wij hebben sinds kort het luisterprogramma. Dat gebruiken we als dagelijkse toets. Maar nu blijkt dat cursisten die in de groep goed kunnen praten, ver achterblijven met de toetsen. Hoe komt dat?

Wie de luistertoets niet goed doet, heeft de tekst niet goed beluisterd. In ieder geval niet op de manier waarop wij het graag zien. Geef deze cursisten de opdracht vóór de les de luistertesten met de cd-rom te maken. Als zij dit serieus doen, zullen de resultaten op de 'echte' dagelijkse luistertoets verbeteren.

Na een week of twee met de DM gewerkt te hebben (twee hoofdstukken per dag in twee uur lestijd) merkten wij dat het tempo voor het grootste deel van de groep te hoog was. Wat kun je dan het beste doen?

Natuurlijk heeft het geen zin in een hoog tempo door te gaan als het merendeel van een groep het niet meer bij kan benen. Uiteindelijk zult u het (huiswerk)rooster enigszins moeten aanpassen. Wel moet u zich de vraag stellen hoe het komt dat mensen een behoorlijk tempo niet aan kunnen. Bij navraag blijkt ook dan vaak dat sommige cursisten niet voldoende tijd hebben ingecalculeerd. Anderen leren nu eenmaal wat langzamer, dat kan allerlei oorzaken hebben. Controleer ook of het (begin)niveau wel correct is bepaald.

Wij hebben soms grote groepen uit verschillende landen (China, Duitsland, Indonesië). Is het verstandig om die gescheiden van elkaar les te geven vanwege de taalachtergrond en de culturele verschillen?

In het algemeen kunnen cursisten zonder voorkennis van het Nederlands bij elkaar in één groep prima functioneren, ongeacht land van herkomst. Een zeer diverse achtergrond brengt juist leven in een groep en met zo'n groep is vaak prettiger te werken dan met een strikt homogene groep. Verschillen in tempo en leerstijl blijven er, daar kunt u rekening mee houden bij de indeling in groepjes bij spreekopdrachtjes (zie boven).

Sommige cursisten schrijven in hun boek de vertalingen boven de Nederlandse woorden. Is dat een goede methode?

Nee, dat raden wij ten sterkste af. De vertalingen in de woordenlijsten zijn bedoeld als hulpmiddel om de tekst te begrijpen. Heeft een cursist eenmaal begrip van de tekst, dan is de vertaling overbodig.

Staat de vertaling boven de woorden gekriebeld, dan zal het de cursist grote moeite kosten los te komen van zijn eigen taal. Het is de bedoeling dat de cursist zich het Nederlands eigen maakt – dat wil zeggen: de Nederlandse woorden, zinnen en stukjes tekst regelrecht koppelen aan een betekenis zonder tussenkomst van de moedertaal.

Ondersteuning

De afdeling Nederlands voor Buitenlanders (ITC, faculteit TBM, TU Delft) biedt geïnteresseerde docenten die met de DM (gaan) werken, de mogelijkheid om een dag of dagdeel lessen in Delft bij te wonen en 'mee te lopen'. Vaak is zo'n bezoek een 'eye opener' voor mensen die weinig bekend zijn met de DM.

De locatie vindt u via de website (zie onder). U kunt contact opnemen met dhr. Piet Meijer, telefoon 015 – 2784118 of met het secretariaat 015 – 2784124.

De website tot slot biedt veel meer informatie en hulp: www.delftsemethode.nl

Voor het bestellen van de verschillende onderdelen van de Delftse methode, kijk op: www.nt2.nl